

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายภายในที่เกี่ยวข้องขององค์กรสตรี” ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายภายในที่เกี่ยวข้องขององค์กรสตรี สื่อและกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการความสัมพันธ์ บทบาทของการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายภายในที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการดำเนินงานขององค์กรสตรี รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพอันประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการนำเสนอ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลจากทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน 2546 ที่จัดทำโดยคณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา ได้ระบุนายชื่อองค์กรผู้หญิงหรือสตรีในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด ดังนี้

1. กลุ่มราหับ
2. กลุ่มอัญจารี: องค์กรสนับสนุนและปกป้องสิทธิคนรักเพศเดียวกัน
3. คณะทำงานส่งเสริมส่งเสริมมิติหญิงชายในการพัฒนา
4. เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ
5. แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง
6. มุลินีความร่วมมือเพื่อต้านการค้าหญิง

7. มุลนิธิผู้หญิง
8. มูลนิธิเพื่อนหญิง
9. มูลนิธิศูนย์ฮอทไลน์
10. มูลนิธิส่งเสริมโอกาสผู้หญิง
11. มูลนิธิสถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา
12. สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์
13. สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีในพระอุปถัมภ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรมาทั้งสิ้น 3 แห่ง โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานขององค์กรที่ผู้วิจัยรวบรวมมาจากทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน 2546 (คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, 2546) งานวิจัยและเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรสตรี กล่าวคือ ผู้วิจัยคัดเลือกองค์กรสตรีที่ก่อตั้งโดยกลุ่มบุคคลในประเทศไทย มีบทบาทเด่นในด้านการสังคมสงเคราะห์ มีการเคลื่อนไหวด้านการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นที่ยอมรับและรู้จักกันดีในสังคม องค์กรดำเนินการมาเป็นระยะเวลาอันนาน และมีหน่วยงานหรือสถาบันที่ให้การสนับสนุนทุนในการดำเนินงานขององค์กรเป็นประจำ โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง และสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคล 4 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 16 ท่าน โดยมีรายชื่อและตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการขององค์กรสตรี จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
 - (1) คุณอุษา เลิศศรีสันทัต ผู้อำนวยการมูลนิธิผู้หญิง
 - (2) คุณจะเด็จ เขาวนิไล ผู้จัดการมูลนิธิเพื่อนหญิง
 - (3) คุณเมทินี พงษ์เวช ผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ
2. ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานสื่อสารองค์กรหรืองานประชาสัมพันธ์ขององค์กรสตรี จำนวน 3 ท่าน ดังต่อไปนี้
 - (1) คุณพิมพ์ธรรม เอื้อเพื่อ ผู้ประสานงานข้อมูล มูลนิธิผู้หญิง
 - (2) คุณนิตยา พิริยะพงษ์พันธ์ หัวหน้าฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่ มูลนิธิเพื่อนหญิง
 - (3) คุณอมรา อร่ามศรี หัวหน้าส่วนประชาสัมพันธ์และหาทุน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ

3. ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสตรี จำนวน 8 ท่าน ซึ่งไม่สะดวกในการเปิดเผยชื่อและตำแหน่ง โดยแบ่งเป็น

- (1) ผู้ปฏิบัติงานของมูลนิธิผู้หญิง จำนวน 2 ท่าน
- (2) ผู้ปฏิบัติงานของมูลนิธิเพื่อนหญิง จำนวน 2 ท่าน
- (3) ผู้ปฏิบัติงานของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ จำนวน 4 ท่าน

4. ผู้ประสานงานจากกลุ่มสถาบันผู้สนับสนุนทุนของมูลนิธิเพื่อนหญิง และสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ในพระอุปถัมภ์ฯ จำนวน 2 คน ดังต่อไปนี้

- (1) คุณรุ่งอรุณ ลิ้มพะพัน ผู้ประสานงานข้อมูล
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- (2) ผู้ประสานงานจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลหลัก 2 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) หรือแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ ตำราวิชาการ หนังสือ รายงาน วารสาร งานวิจัย เอกสารประกอบการสอน บทความต่างๆ ตลอดจนกฎหมาย แผนพัฒนาสตรี สถิติข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้อง เว็บไซต์ของ search engine เว็บไซต์ขององค์กรสตรี และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการสร้างกรอบแนวคิด ตลอดจนวิธีการในการศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายผลที่ได้รับจากงานวิจัยในครั้งนี้

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) หรือแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล โดยแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการขององค์กรสตรี ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารองค์กร ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และผู้ประสานงานจากกลุ่มสถาบันผู้สนับสนุนทุน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อทำการศึกษาและทำความเข้าใจองค์กรต่างๆ ในเบื้องต้น รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ออกแบบเครื่องมือการวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับตัวแทนขององค์กรกลุ่มต่างๆ ทั้ง 3 แห่ง จึงต้องกำหนดประเด็นคำถามในเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างครบถ้วน

3. ติดต่อประสานงานและขอความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลจากองค์กรสตรีทั้ง 3 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง และสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ ทำการนัดหมายเวลาสัมภาษณ์ รวมทั้งส่งจดหมายพร้อมแนวคำถามให้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ขององค์กรทั้ง 3 แห่งเพื่อนำไปพิจารณาและเตรียมความพร้อมล่วงหน้าก่อนการสัมภาษณ์จริง

4. เก็บข้อมูลโดยดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวคำถาม

5. สรุปและวิเคราะห์ผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยอาศัยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมากที่สุด ทั้งการศึกษาและเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารหลายประเภทจากหลายแหล่งอ้างอิง และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อต้องการค้นหาข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็นมากที่สุด โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ และกำหนดประเด็นข้อมูลที่ต้องการ พร้อมบันทึกเทปการสัมภาษณ์และจดบันทึกบางส่วนจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ.2551

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นและปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลด้วยคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างละเอียด โดยมีการจดบันทึกและใช้เทปบันทึกเสียง เพื่อรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้ได้ใจความที่ละเอียดครบถ้วน ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับกลุ่มผู้บริหารหรือผู้อำนวยการองค์กรสตรี และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารองค์กร ซึ่งมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- ข้อมูลเบื้องต้นขององค์กร ความเป็นมาขององค์กร โครงสร้างองค์กร ภารกิจ การดำเนินงาน และบทบาทขององค์กรในปัจจุบัน

- กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กร
- การวางแผนในการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กร
- การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กร
- การประเมินผลการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กร
- ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กร รวมทั้งวิธีแก้ไข
- บทบาทของการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีต่อการดำเนินงานขององค์กร
- ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กร
- การวางแผนในการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน
- การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน
- การประเมินผลการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานผู้สนับสนุน
- ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานผู้สนับสนุน รวมทั้งวิธีแก้ไข
- บทบาทของการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานผู้สนับสนุนที่มีต่อการดำเนินงานขององค์กร
- ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานผู้สนับสนุน

2. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร ซึ่งมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

องค์กร

- ความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายใน
- ความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อความสัมพันธ์ภายในองค์กร
- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร

3. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับกลุ่มหน่วยงานหรือสถาบันผู้สนับสนุนทุน ซึ่งมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อมูลเบื้องต้นขององค์กร
- ข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนทุนให้กับองค์กรสตรี
- ความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ขององค์กรสตรี
- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือสถาบันผู้สนับสนุนทุนขององค์กรสตรี

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือของแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview Guideline) โดยนำแนวคำถามดังกล่าวมาปรึกษากับอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาสัมพันธ์ ทำการตรวจสอบและแก้ไขตามความเหมาะสมเพื่อความสมบูรณ์ของการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการนำเสนอ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นภาพรวมของการจัดการความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายภายในที่เกี่ยวข้องขององค์กรสตรี ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร และกลุ่มสถาบันหรือหน่วยงานผู้สนับสนุนทุน จากนั้น จึงนำเสนอรายงานการวิจัยด้วยวิธีการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และเรียบเรียงข้อมูลต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้